

Šifra učenca/učenke:

Državni izpitni center

N 0 9 1 1 0 1 2 1

REDNI ROK

Sreda, 6. maja 2009 / 60 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki: Učenec/učenka prinese s seboj modro/črno nalivno pero ali moder/črn kemični svinčnik. Učenec/učenka dobi en obrazec za točkovanje.

NACIONALNO PREVERJANJE ZNANJA

ob koncu 2. obdobja

NAVODILA UČENCU/UČENKI

Natančno preberi uvodna navodila.

Prilepi kodo oziroma vpiši svojo šifro v okvirček desno zgoraj na tej strani in na obrazec za točkovanje.

Preden začneš reševati naloge, previdno iztrgaj priloge, na katerih sta obe izhodiščni besedili.

Nato pazljivo preberi navodilo posamezne naloge in jo reši. Pri reševanju si pomagaj z besedilom.

Piši čitljivo in s pisanimi črkami.

Če se zmotiš, napačni odgovor prečrtaj in pravičnega napiši na novo.

Na koncu svoje odgovore še enkrat preveri.

Želimo ti veliko uspeha.

Preizkus ima 20 strani, od tega 5 praznih.

PRAZNA STRAN

PRILOGA

I. DEL

ALPSKI SVIZCI

Svizci so največje veverice na svetu. Za razliko od svojih najmanjših sorodnic, tj. 7–10 cm velikih afriških veveric, zrastejo čez 70 cm in tehtajo do 8 kg. V Sloveniji živijo alpski svizci; ti so malo manjši in lažji od svojih največjih sorodnikov.

- 1 Alpski svizci (*Marmota marmota*) živijo nad gozdno mejo v visokogorju Centralnih in Zahodnih Alp (do 2.700 m visoko). Pri nas so izumrli pred okoli 10.000 leti (verjetno zaradi otoplitev); ponovno so jih naselili sredi prejšnjega stoletja.
- 2 Živijo v velikih družinskih skupnostih. Vseh članov je lahko do 20, to so samec in samica ter njuni večletni potomci. Med seboj so zelo prijazni. Pogosto se sončijo na kakšni večji skali pred svojim rovom, eden od njih pa prevzame vlogo čuvaja – nepremično sedi na zadnjih nogah (pravimo, da »postavlja možica«) in opazuje okolico; na nevarnost opozori z glasnim žvižgom. Do vsiljivcev so zelo napadalni in krčevito branijo svoje ozemlje (tega zaznamujejo z izločki ličnih žlez). Odrasli samci se sčasoma odselijo ter si na robu ozemlja svojih staršev ustvarijo svojo družino.
- 3 Alpski svizci so rastlinojedi. Prehranjujejo se z mehкими deli zelišč in s travo. Na dan potrebujejo do 1,5 kg svežih rastlin, pred zimo pa še več.
- 4 So talne živali. Pod zemljo si izkopljejo razvejane rove, dolge do 30 m; ti segajo 2–5 m globoko. Plitvejšie rove uporabljajo za zaščito pred plenilci (npr. pred planinskimi orli, krokarji, lisicami, risi in kunami), globlji rovi pa vodijo v brlog, v katerem na suhi travi prezimuje vsa družina.
- 5 Spijo pravo zimsko spanje; to traja 5–6 mesecev. V tem času se jim precej znižata telesna temperatura (s 36 °C na 4,5 °C) in število srčnih utripov na minuto (2–3 utripi na minuto), upočasnijo se jim tudi dihanje (1–4 vdihni na minuto). Ker so odrasli svizci toplejši od mladičev, nadzorujejo starši in njihovi starejši potomci temperaturo mladičev tako, da se stisnejo k njim. Tako tudi varčujejo z energijo in si povečujejo možnosti za preživetje. Kljub temu v povprečju preživi le desetina svizcev.
- 6 Ko se svizci prebudijo iz zimskega spanja, se začne parjenje. V juniju ali juliju se skoti do 5 slepih golih mladičev. Ker so samice precej shujšane od zimskega spanja, je to zanje zelo izčrpavajoče; zato v svojem življenju (ki lahko traja do 20 let) ne kotijo več kot trikrat.

Maja Berden Zrimec

(Prirejeno po reviji Gea, april 2007.)

PRAZNA STRAN

II. DEL

PAVLIHOVI DOLGOVI

Pet dejanj

LUTKE: Pavliha, Kljukec, krojač Nitka, njegova žena, čevljar Dreta

POTREBŠČINE: bel robec, modra kuverta, list papirja

PRIZORIŠČE: 1. pri Pavlihi doma, 2. pri krojaču, 3. pri čevljarju, 4. spet pri Pavlihi, 5. na vasi (*lahko tudi brez posebne oznake prizorišča*)

En lutkar in pomagač

PRVO DEJANJE

PAVLIHA (*z desne*): Spet sem pod kapom. In prav za vrat mi kapljá. Novo obleko sem si kupil – kaj pa sem hotel drugega? Nove čevlje sem si dal delati – bos ne morem hoditi! In kje je vse drugo! Vstopnina je nizka, krojač in čevljar mi pa pošiljata račune s takšnimi številkami, da jih še prebrati ne znam, tako so obilne. Dobro, da nisem človek, sicer bi me bila že zdavnaj kap! Viš ga, spet prihaja krojač, da me bo terjal. Kaj naj storim? Imate vi toliko denarja? Ne? Jaz tudi ne. Jo že imam. Naredil se bom gluhega.

KROJAČ (*z leve*): Dober dan, Pavliha. Prišel sem, če ne zameriš, po svoj denar.

PAVLIHA (*se dela gluhega*): Kaj, postal si mesar? Ali krojaštvo ne nese dosti?

KROJAČ: Ne mesar!

PAVLIHA: Komisar? Jekhata!

KROJAČ: Zlomka vendar, ali si gluha?

PAVLIHA: Kje pa! Pozimi ni nič muh!

KROJAČ: Nak, zdaj mu pa eno primažem!

PAVLIHA: Kaj? Jaz da lažem? Čakaj me no!

KROJAČ (*ga udari*): Tu jo imaš, mrha!

PAVLIHA (*pade in obleži, gledalcem*): Zdaj se pa naredim mrtvega!

KROJAČ (*se skloni nadenj*): Pavliha! Pavliha, vstani! Ti! Slišiš? (*Ga stresa.*) Ne počenjaj neumnosti! Pavliha! Vstani in plačaj mi!

PAVLIHA: Sem pa že rajši mrtev.

KROJAČ: Pavliha, ali si mrtev?

PAVLIHA: Kakor klada.

KROJAČ: O ježešta pomagaj, zdaj sem pa morilec! Da le nihče ne izve, sicer me primejo, zapro in obesijo – kako bom pa potem še dihal! Najbolje bo, da jo pobrišem! (*Odhiti na levo.*)

PAVLIHA (*vstane*): Tega sem se znebil. Toda, kaj pomaga: tamle že prihaja čevljar Dreta. Še bolj bom gluha.

ČEVLJAR (*z leve*): O, Pavliha, dober dan. Kar zmeraj lepo trdno na nogah?

PAVLIHA: Mhm. Če se najem in napijem, me ni nič strah.

ČEVLJAR: Kako pa to, ali danes težko slišiš?

PAVLIHA: A res? Pri vas doma da imate miši? Nimate nič mačke?

ČEVLJAR: Ne, prišel sem kasirat.
PAVLIHA: Masirat? Koga? Mene? Saj nimam revmatizma.
ČEVLJAR: Še kaj. Čevlje boš plačal.
PAVLIHA: Ali je kaj beračev? Vsi smo berači, razen tebe, seveda.
ČEVLJAR: Mineva me potrpljenje.
PAVLIHA: Kaj ne, kakšno življenje! Da! Da!
ČEVLJAR: Pavliha, pripeljal ti bom klofuto!
PAVLIHA: Ruto? Kaj bom z ruto? Saj nisem ženska.
ČEVLJAR: Zdaj se pa več ne vzdržim. (*Ga udari.*)
PAVLIHA: Av! (*Omahne na polico.*) Zdaj bom pa še bolj mrtev kakor poprej.
ČEVLJAR: Te bom že s kneftro obudil. Slišiš? Vstani! Saj se niti ne gane.
Pa ne, da bi –? Nikar se ne šali, Pavliha. Daj! Pavliha! Zini vendar!
PAVLIHA (*leži na polici*): Saj vendar vidiš, da sem mrtev.
ČEVLJAR: Če sam tako pravi, bo že res. (*Nagne se nadenj.*) Resnično, popolnoma mrtev. Zdaj bodo pa rekli, da sem ga jaz ubil. Da me le ni kdo videl! Brž stran! (*Zbeži na levo.*)
PAVLIHA (*šine pokonci*): Tudi tega sem se rešil! (*Poje in pleše.*)
KLJUKEC (*z leve, kliče že od daleč*): Pa-Pa-Pa-Pavliha! Ojej!
PAVLIHA: Kaj pa je, Kljukec? Kaj me tako debelo gledaš?
KLJUKEC: S-s-s-si ti ali je tvoj du-du-duh?
PAVLIHA: Zakaj pa to?
KLJUKEC: Če-če-čevljar in krojač sta mi povedala, da si se sam končal.
PAVLIHA: Tako sta povedala? Kakor vidiš, sem živ.

(Odlomek.)

(Pavliha se predstavi. Nekaj starih lutkovnih iger. Zbirka Mladi oder, N. Grafenauer, urednik, Mladinska knjiga, Ljubljana 1995.)

MALI SLOVAR

knéftra – pas

I. DEL

Naloge iz I. dela se navezujejo na besedilo *Alpski svizci*.

Pozorno preberi izhodiščno besedilo in reši naloge.

1. Dopolni povedi z manjkajočimi podatki. Pomagaj si z vprašalnicami pod črtami. Odgovore napiši na črte.

Besedilo *Alpski svizci* je bilo objavljeno _____
Kdaj?

v _____ . Napisala ga je _____ .
Kje? Kdo?

	2

2. Komu je namenjeno izhodiščno besedilo? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Samo strokovnjakom, ki proučujejo življenje svizcev.
- B Vsem bralcem revije, v kateri je bilo objavljeno.
- C Predvsem ljudem, ki so svizce pri nas ponovno naselili.
- Č Vsem, ki jih zanimajo afriške veverice.

	1

3. S katerim namenom je avtorica napisala izhodiščno besedilo? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Da bi bralci znali poskrbeti za živali med zimskim spanjem.
- B Da bi bralci izvedeli, da bodo svizce pri nas ponovno naselili.
- C Da bi se bralci primerno obnašali do živali v naravi.
- Č Da bi bralci spoznali eno od redkih vrst živali.

	1

4. **Kaj je o alpskih svizcih predstavljeno v navedenih odstavkih iz izhodiščnega besedila?** Na črtico pred vsakim odstavkom napiši ustrezno črko iz desnega stolpca.

_____ 4. odstavek

A velikost

B življenjski prostor

_____ 5. odstavek

C prehranjevanje

Č prezimovanje

D razmnoževanje

	2

5. **Kako veliki so največji svizci?** Dopolni poved, podatek napiši z besedo.

Največji svizci so veliki več kot _____ centimetrov.

	1

6. **Odgovori na vprašanja.** Vsak odgovor v obliki povedi napiši na črto.

Kje živijo alpski svizci pozimi?

Kako med zimskim spanjem skrbijo za mladiče?

	3

7. **Koliko članov šteje družina alpskih svizcev?** Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Vseh članov je vedno 20.
- B Vseh članov je najmanj 20.
- C Vseh članov je lahko 20 ali manj.
- Č Vseh članov je 20 ali več.

	1

8. **V prvih dveh povedih iz izhodiščnega besedila poišči protipomenki.** Napiši ju na črti.

	1

9. a) **Vprašaj se po podčrtanih besedah v navedeni povedi.** Vsako vprašalnico napiši na črto pod besedo.

V Sloveniji živijo alpski svizci; ti so malo manjši in lažji od svojih največjih sorodnikov.

	1

b) **Kaj sta podčrtani besedi?** Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A Samostalnika.
- B Pridevnika.
- C Glagola.
- Č Prislova.

	1

10. Navedeni povedi dopolni z besedami v oklepajih. Besede postavi v pravilno obliko in jih napiši na črti.

Alpski svizci živijo v (*Alpe*) _____.

Med (*zimsko spanje*) _____ se jim precej zniža telesna temperatura.

	1

11. Preberi poved.

Alpski svizci živijo nad gozdno mejo v visokogorju Centralnih in Zahodnih Alp.

a) Iz povedi **izpiši glagol**. Napiši ga na črto.

	1

b) V katerem času, osebi in številu je glagol v navedeni povedi? Obkroži črko pred pravilnim odgovorom.

- A V sedanjiku in v prvi osebi množine.
- B V sedanjiku in v tretji osebi množine.
- C V pretekliku in v prvi osebi množine.
- Č V pretekliku in v tretji osebi ednine.

	1

12. Katera dva od navedenih podatkov bi lahko vključili v opis alpskih svizcev?

Obkroži črki pred pravilnima odgovoroma.

- A Kako dolgo dlako imajo in kakšne barve so.
- B V katerih reklamah jih lahko vidimo.
- C Ali imajo dobro razvit sluh in voh.
- Č Kako skrbijo zanje v živalskem vrtu.
- D Kakšen odnos ima pisec besedila do teh živali.

	1

13. Napiši opis živali. Uporabi samo podatke, ki so navedeni v preglednici.

Besedilo naj ima največ 8 povedi.

žival:	navadna veverica
rod:	glodavci
zunanost:	velikost 20–28 cm, temno rjav, rdečkast kožuh, košat rep, teža do 400 g
življenjski prostor:	gozdovi vseh vrst
hrana:	sadje, semena, gobe
razmnoževanje:	brejost 36–42 dni, 1–6 golih in slepih mladičev, gnezdo na drevesu
plenilci (naravni sovražniki):	kune, divje mačke

NAVADNA VEVERICA

A:

	4

B:

	2

II. DEL**Naloge iz II. dela se navezujejo na besedilo *Pavlihovi dolgovi*.**

Pozorno preberi izhodiščno besedilo in reši naloge.

- 1. Katera trditev o izhodiščnem besedilu je pravilna in katera ni pravilna? Če je trditev pravilna, na črtico napiši P; če trditev ni pravilna, napiši N.**

- ___ Izhodiščno besedilo je lutkovna igra.
- ___ Celotno besedilo je sestavljeno iz treh dejanj.
- ___ Prizorišče v celotnem besedilu ostaja ves čas enako.
- ___ V izhodiščnem besedilu so uporabljene vse potrebščine, ki so naštetе na začetku besedila.
- ___ V izhodiščnem besedilu nastopa krojačeva žena.

	2

- 2. Kje se dogaja prvo dejanje? Odgovor napiši na črto.**

	1

- 3. Katera oseba je glavna književna oseba v izhodiščnem besedilu? Po čem v izhodiščnem besedilu tako sklepaš? Odgovor napiši na črti.**

	1

4. **Kaj je značilno za Pavliho?** Na črti napiši tri njegove značilnosti.

	1

5. **Kaj hočeta od Pavlihe krojač in čevljar?** Odgovor napiši na črti.

	1

6. **Pavliha se dela gluhega. Kako se to kaže v njegovih odgovorih krojaču in čevljarju?** Odgovor napiši na črte.

	1

7. **Koga Pavliha na začetku izhodiščnega besedila sprašuje: »Imate vi toliko denarja?«** Odgovor napiši na črto.

	1

8. Preberi izpisani del izhodiščnega besedila.

PAVLIHA (pade in obleži, gledalcem): Zdaj se pa naredim mrtvega!

a) Kateri del izpisanega besedila govori Pavliha? Obkroži ta del.

	1

b) Kaj sporoča ostali del izpisanega besedila? Odgovor napiši na črti.

	1

9. Pavliha se pred dvema osebama pretvarja, da je mrtev. Napiši besedilo, v katerega boš vključil/vključila:
- zakaj se Pavliha pretvarja, da je mrtev,
 - po čem bi osebi lahko ugotovili, da ni mrtev,
 - s katero lažjo sta mojstra skušala prikriti to, da je Pavliha »umrl« od njunih udarcev,
 - po čem v izhodiščnem besedilu sklepaš, da se je Kljukec ustrašil Pavlihe.

Napiši zaokroženo besedilo, ki bo imelo največ 6 povedi.

A:

	4

B:

	2

SKUPNO ŠTEVILO TOČK I. IN II. DELA:

	40

PRAZNA STRAN

PRAZNA STRAN

PRAZNA STRAN